

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวโพดฝักอ่อน เป็นพืชชนิดหนึ่งที่เกษตรกรมีการปลูกกันอย่างแพร่หลายในหลายจังหวัด เช่น กาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม กำแพงเพชร เชียงใหม่ สระบุรี เป็นต้น ปี 2549-2558 มีเนื้อที่เก็บเกี่ยว 166,460-221,029 ไร่ ผลผลิต 221,909-291,354 ตัน และผลผลิตต่อไร่ 1,214-1,525 กิโลกรัม ในปี 2558 มีเนื้อที่เก็บเกี่ยว 186,483 ไร่ ผลผลิต 262,941 ตัน และผลผลิตต่อไร่ 1,410 กิโลกรัม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559ข, น. 62) นอกจากนี้ข้าวโพดฝักอ่อนยังจัดเป็นพืชส่งออกที่สำคัญของประเทศ ในปี 2558 มีปริมาณการส่งออก 33,126 ตัน มูลค่าการส่งออก 1,291 ล้านบาท แบ่งเป็นข้าวโพดฝักอ่อนสดหรือแช่เย็น มีปริมาณการส่งออก 2,627 ตัน มูลค่าการส่งออก 182 ล้านบาท และข้าวโพดฝักอ่อนบรรจุกระป๋อง มีปริมาณการส่งออก 30,499 ตัน มูลค่าการส่งออก 1,109 ล้านบาท โดยส่งออกไปประเทศต่างๆ ได้แก่ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา และแคนาดา (กระทรวงพาณิชย์, 2559)

ข้าวโพดฝักอ่อนมีเทคโนโลยีการผลิตที่ไม่ยุ่งยาก มีระบบตลาดที่สะดวกและมั่นคงพอควร การใช้สารเคมีอันตรายมีความจำเป็นน้อยและเป็นพืชที่มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น โดยมีอายุตั้งแต่วันปลูกถึงวันเก็บเกี่ยวประมาณ 53-60 วัน และมีช่วงระยะเก็บเกี่ยว 7-10 วัน ดังนั้น ตั้งแต่ปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวฝักอ่อนหมดจึงใช้เวลาประมาณ 60-70 วัน เกษตรกรสามารถปลูกได้ปีละ 4-5 ครั้ง สามารถปลูกเป็นพืชหลักที่ทำรายได้ดี (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2535, น. 3) การจัดการการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนมีขั้นตอนในการปฏิบัติอยู่หลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การเตรียมแปลงปลูก การปลูก การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ การป้องกันกำจัดโรค แมลง สัตว์ศัตรูพืช และวัชพืช การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ทุกขั้นตอนของการจัดการการผลิตจะเกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโต ผลผลิตที่ได้รับ รวมทั้งรายได้ของเกษตรกร และเกษตรกรอาจมีหลักในการจัดการการผลิตที่ไม่เหมาะสม

อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เป็นพื้นที่หนึ่งที่เกษตรกรมีการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ในปี 2558 มีพื้นที่ปลูก 2,453 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559) อีกทั้งยังมีจุดรับซื้อผลผลิตและโรงงานแปรรูปข้าวโพดฝักอ่อนตั้งอยู่ในพื้นที่ นอกจากนั้นแล้วยังเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากตลาดสี่มุมเมืองซึ่งเป็นตลาดแหล่งใหญ่ที่พ่อค้ามักจะมารับซื้อผลผลิตในพื้นที่แห่งนี้

ดังนั้น หากมีการศึกษาการจัดการของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และเกษตรกรทั่วไป ในเรื่องการจัดการการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน สามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิตให้แก่เกษตรกรต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในพื้นที่ที่ศึกษา
- 2.2 เพื่อศึกษาการจำหน่ายผลผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาการจัดการการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่และรายได้จากผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง GAP และเกษตรกรทั่วไป
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง GAP มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าเกษตรกรทั่วไป
- 3.2 เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง GAP มีรายได้จากผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าเกษตรกรทั่วไป

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 **ขอบเขตด้านประชากร** ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ

4.1.1 **เกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)** ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ที่ได้รับการรับรอง GAP จากกรมวิชาการเกษตร ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 25 คน

4.1.2 **เกษตรกรทั่วไป** ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรและไม่ได้ขอการรับรอง GAP ข้าวโพดฝักอ่อน จากกรมวิชาการเกษตร ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 606 คน

4.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 โดยครอบคลุมการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การจัดการการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน หมายถึง การจัดการในกระบวนการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนตั้งแต่การเตรียมแปลงปลูก การปลูก การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ การถอดช่อดอกตัวผู้ ข้าวโพดฝักอ่อน การป้องกันกำจัดโรค แมลง สัตว์ศัตรูพืช และวัชพืช การจัดการวัตถุอันตรายทางการเกษตร(สารเคมี) การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายในบริเวณแปลงเพาะปลูก และเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล และการจัดบันทึกข้อมูล

5.2 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) สำหรับข้าวโพดฝักอ่อน หมายถึง การปฏิบัติที่ครอบคลุมถึงระบบการผลิตและการตรวจประเมินระบบการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน ตามมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ มกอช.2503-2550 ในทุกขั้นตอนตั้งแต่การผลิตในแปลงจนถึงจุดรวบรวม (collecting house) เพื่อให้ได้ข้าวโพดฝักอ่อนที่ปลอดภัยและมีคุณภาพเหมาะสมต่อการบริโภคและการแปรรูป

5.3 เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง GAP หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนที่ได้รับการรับรอง GAP จากกรมวิชาการเกษตร ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

5.4 เกษตรกรทั่วไป หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร และไม่ได้ขอรับการรับรอง GAP จากกรมวิชาการเกษตร ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ศึกษา การจำหน่ายผลผลิต การจัดการการผลิต และปัญหาการจัดการการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง GAP และเกษตรกรทั่วไป ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

6.2 สามารถนำผลงานวิจัยไปเป็นแนวทางการส่งเสริมให้แก่เกษตรกรได้

6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบถึงปัญหา สามารถวางแผนหาแนวทางแก้ไขให้กับเกษตรกรได้